

krjela

34

køjela
34

Krjela - rozprestrieť a nabrať výšku...

Časopis, v ktorom sa objavujú tieto riadky, vznikol pred necelými desiatimi rokmi. Keďže sa takto blížíme k malému jubileu, možno nastal čas zamyslieť sa, ako ďalej.

Čosi plaché, tiché, najskôr len v predstavách či snoch členov klubu, sa rodilo pomaly, mäkko obchádzalo naokolo. Ľudia, ktorí to nosili v sebe, sa sem-tam vystriedali, myšlienka časopisu viackrát zaznela na spoločných stretnutiach, niekedy sa na ňu akosi pozabudlo.

Takto prešiel nejaký čas. Až napokon bolo na svete prvé číslo. Jednoduché, skromné, ale naše. Túto podobu si zachovalo skoro po celý čas svojho trvania. Texty až na malé výnimky, si udržali slušnú, miestami aj vysokú kvalitu. Tými výnimkami bolo uverejnenie so zámerom povzbudiť autora a snaha posunúť ho ďalej.

Svojim záberom sa časopis nechová regionálne, lebo vďaka osobným kontaktom je distribuovaný po celom Slovensku.

Posledné dve čísla a aj toto vydanie sa stali prelomovými. Vďaka Jankovi Púčekovi časopis zmenil grafickú podobu, a takto sa stal časopisom v pravom slova zmysle. Aj vnútorná náplň sa posunula. Okrem kmeňových prispievateľov, členov klubu, sa objavili texty autorov, ktorí už nemajú priamu väzbu na klub (Stanislav Brtoš, Karel Ilja Dvořák, Jakub Ursiny). Najmä táto skutočnosť ma podnietila k zamysleniu.

Potichu sa otvoril priestor na publikovanie. Akýsi prvý stupienok k tomu, aby sa nové texty dostali k čitateľom. Možno nová brána do literárneho sveta.

Na tomto mieste treba spomenúť, aké sú predstavy a ako Krjela vlastne vznikajú. Nemajú ambíciu stať sa nejakou kultúrnou či literárnou revue. Tie už na klubovej scéne existujú so všetkými plusmi či mínusmi, ktoré k tomu patria. Krjela vždy mali introvertný nádych, vytvárali a vytvárajú priestor na prvé kroky, priestor na porovnávanie

a zamyslenie. Toto všetko by malo byť zachované aj v budúcnosti. Preto aj noví prispievatelia musia na tieto skutočnosti myslieť a byť do istej miery sebakritickí.

Samotná podoba čísla bola vždy daná tým, koľko a akých príspevkov sa zišlo v tej - ktorej chvíli. Autori sa väčšinou osobne poznali, často poznali svoje texty navzájom, preto sa darilo vytvárať celok ako symbiózu. Ak pribudnú noví autori, bude vzájomné zosúladenie ťažšie. Určite dôjde aj na redakčné zásahy, či prípadné neuverejnenie.

Týmto som sa dostal k odpovedi na otázku nastolenú na začiatku. Ak chceme Krjela posunúť ďalej či vyššie, nevyhneme sa ich otvoreniu, lebo orientácia len na autorov z okruhu klubu môže znamenať stagnáciu. Na záver už len vysvetlenie. Ak tento článok vyznel ako výzva pre nových autorov, tak je to výzva v zmysle „skús, prekonaj sám seba, kráčaj za kvalitou“.

Ivan Repček

Nad'a Kubányová

* * *

Odmrznuté prsty kladiem na klávesy bez zvuku

Opäť raz sa holub schoval pod strechu a detské hlasy
bežia

Klopajú pomedzi kvapky vody

Hrtan ich hravo číta v privretom viečku holuba

Jeho trvanie pod strechou je bez dimenzií

Opäť raz sme si vymysleli nultú dimenziu,
Kde sa hocičo zmestí,

Stuhnutá šija i kolesá hlasov bez ľudí

Dážď neustáva a holub je bdely

- prelet holuba -
Neustávajúci hukot krídel

Na mäkko sa rysujúcich čiarach tvrdej dlane

V strome to opäť šelestí

Únava sa stupňuje vrasť do kostí pohybuje perami ako
nemá starenka

- všetko vlnenie je pokryté plastovým izolantom -
Nedostáva sa k nám kolobeh vlastnej krvi

Isté je len tuhnutie – na dne oceánu,
Kde sa vody stretajú, mávajú krídlami a prelietajú,

Prebleskujú našimi stuhnutými telami

Hrmenie a burácanie je nám vlastným pánom
Naším bičom

Dunenie v spánkoch za bdela
Tekutý asfalt nás zalieva

(17. 7. 2008)

* * *

Riavy vody
Ktoré nemajú konca
Krúpy
Ktoré bijú hlava-nehlava

Jeden nepretržitý dravý tok

Objatie blesku s hromom
Ktorý všetko umlčí
Voda čo sa nikdy nedopovedá
Čo zaplavuje iné vody
Svojou mokrou dlaňou ich plieska po líci

Vlnenie v návaloch
- číri prúd číra energia -

(objatie ktoré nie je objatím)

Neutícha, neustáva
Plaví v sebe všetok hmyz, všetky larvy
(možné motýle) mlčia vo svojich škrupinkách
Svoju pesničku

Neodplaviteľné čupí na hrudi
Ako neuhasiteľná voda

Prameniaca v čírom nebi
(nepoznáme kolobeh vody,

Moria a oceány sú nám cudzie;
V oku tajne prechovávame ich soľ)

Slnko je neúprosné, naďalej visí.

(24. 6. 08)

* * *

Kde sú tie samoočistné mechanizmy
Ktoré pulzujú v bruchách rýb
Kde sú prsty popálené
Na nahých hrotoch kopijí
Kde sú sliny
Vyplňované v cykloch na chodník

Povedz,

Kde slimák spí
V stane pod pažerákom priškrteným bez hláska
Povedz, kde rastú margarétky,
Kde sú tie lúčne supermarkety

Povedz, kde ma uniforma škrtí,
Kam odchádza dych, kam zapadla bránica

Vidiš... splnilo sa všetko, čo sa ti snilo.

* * *

Povedz je začiatok i koniec komunikácie
Tá sa udiala, nádoba pretiekla,
Močila sa, mokvala, napokon sa rozbila,

Povedz je tušenie črepín
Ostrých tichúčko čupiacich v žalúdkoch drábov

Povedz je gilotína bez hlavy
Gilotína bez ostria, vyštrbená, hrdzavá, visiaca vo
vzduchu,

Povedz je meno,
Nedá sa vyhláskovať, nedá sa vysloviť, nedá sa tušiť,
Padá ako anjel, povedz je pohyb – pád.

Jakub Ursiny

Báseň o inom

Videl som sojku.
Vypil som 1,5 l vody
Aký je rozdiel medzi
tvrdým a mäkkým?

Báseň o zvuku cikády

Ako zachytíš zvuk cikády?
Zvukom ohluchneš.
Ústami onemieš.
Očami oslepneš.

Báseň o človeku

Pri modrom oceáne majster napísal báseň o človeku
Zjavil sa mu Pop Ki s diamantovým telom
Prepichol ním oblohu
Zvieratá skameneli
Ľadový had preráža diamantové oči
Kde sa skrýva drakov roh?

Báseň o chýbajúcej vete

Aká je chýbajúca veta?
Kamenný muž sa vezie na železnej krave po skvostnom
moste?
Chýbajúca veta ťa nájde ani nemusí byť
Podobne je to s chrámom
Postavilo ho kamenné dievča z peňazí
čo dostalo v sne minulej noci

Báseň o nemyslení

Ani jedno slovo nikdy nevyčerpáš.

Čo s budúcnosťou?

Ako na ňu nemyslíš?

Keď zomrieš, pôjdeš po línii

s dierou vo vrecku

a bez peňazí

Čo s budúcnosťou?

Majster klame kedy sa mu chce

Báseň o pravdivej reči

Krik bláznivej kravy.

Nebesia aj zem v prekvapení

Budha aj učitelia mŕtvi

Zlatá krava povedala: „Hav, hav!“

Ján Púček

Stručné dejiny ročných období

Kedysi som nebol. Viem to celkom presne - mám totiž rodný list a v ňom ročné obdobie môjho narodenia. Jeseň. Ale svet sa jeseňou nezačal - aj to môžem tvrdiť s absolútnou istotou. Lebo ja nie som z vajca a môj dedko mal na zápästí číslo. To číslo nezmizlo, nesieme si ho všetci bez ohľadu na to, či sme svojich dedov poznali, alebo nie, či boli číslovani, alebo číslovali. Malo by to bolieť stále rovnako, lenže ibuprofen, paralen, amnézia a nakoniec je to len obrázok z jednej starej knihy. Ako keď vyskočíme a nemôžeme sa zaprieť nohami len tak do vzduchu, pretože aj listy potrebujú dopadnúť na zem – dopadneme aj my. Ibaže zem medzitým sublimuje a napriek tomu, že kopeme, šliapeme vzduch ako vodu v bazéne, aby sme udržali hlavu nad hladinou, zákonite musíme klesnúť o pár poschodí nižšie. Rebrík by bol posledná záchrana – krok za krokom stáť pevne aspoň na jednom stupienku a nehýbať sa. Ale aj tu je zem, či akákoľvek iná podložka nevyhnutná. Dedko ma v šope naučil zatíkať klince. Naverímboha. Ale mali sme svoj vlastný systém, hlavu aj pätu, zmysel aj odôvodnenie. A potom jeden chlapec vyrástol a zistil, že nedokáže uplietť košík. Odvtedy nosí všetko v rukách, z času na čas mu niečo spadne, zohne sa po to a znova niečo zletí na zem. Tu ho opustíme, nech sa ďalej trápi, pretože vieme ako sa to všetko skončí.

Ešte pred jeseňou bolo jedno leto. A bol otec, ktorému okolo hlavy preletel kúsok kovu a zaboril sa do steny. Doteraz tam hrdzavie, niekoľko ročných období trčí z mramoru ako prst, ktorým sa zvykne hroziť. Pozor! Horúce leto, jasná obloha, no na ulici je napriek tomu búrka. S vrtochmi počasia však musíme počítať v každom ročnom období.

Hneď potom prišla zima a chlapcom zakázali čítať knižky. Ešte sa pokúšali prstom založiť rozčítanú stranu, no

zostali z toho len krvou podliate nechty. A chlapček so zápalkami...

Podľa istej rovnice nebyť môjho otca, nestalo by sa približne tisíc sedemsto udalostí týždenne. Čo by bolo namiesto nich? Nič? Nič si nikto nevšíma – o to menej, keď sa stratí.

Tak prišla moja jeseň ešte uprostred zimy. Nebolo mi veľmi do smiechu. V malom brušku som mal ešte menšie červíky, ktoré vo mne bývali ako v jablku. Lenže nikto do mňa nezahryzol, hrýzol som len ja. Tak. Bezzubo. Chlapci si zamávali a už nikdy viac sa nestretli, hoci stále bývali v susedných vchodoch a sedeli v tej istej lavici. Lavicapravica. Zima zostala, a hoci v krátkych tričkách z času na čas deklarujeme leto, zimníky visia na vešiakoch hneď za dverami. Už je to tak. Zápästia nás občas zaštekli, ale už nevieme prečo. Kúsok kovu v mramore stratil svoj pôvodný aerodynamický tvar. Zhnedol. Pripomína už len kliniec naverímboha zatlčený do steny. Kedysi som nebol, ale už som určite tu. Kráčam, dýcham. Občas kopem vo vzduchu a lapám po dychu, občas sa zapriem o hlinenú podlahu a všetko ustojím. Len košík stále upliesť nedokážem...

Neúnavný kolobeh vody

„...svojím spôsobom – je to krásne nechať sa len tak unášať Zemou,“ povedal a prešiel z asfaltovej cesty na trávou zarastenú krajnicu.

„Je celkom jedno, že ten pohyb nevnímaš. Nie momentálne, lenže sám dobre vieš, že o dve a pol hodiny zmizne Slnko – a to nie je len tak. Už dávno musíš vedieť, že nechodí spávať za kopec.“

Mykol som ramenom ako vždy, keď neviem čo povedať.

„Čo ťa to tam učia? Zem je guľatá... a teraz si predstav, že niekoľkých za to upálili.“

Ticho. Počul som len naše kroky – vlastne len svoje, pretože som ešte stále kráčal po ceste.

„Teraz už môžeš povedať čo chceš, akurát ťa nikto nebude počúvať.“

„Prečo chceli, aby sme si mysleli, že Zem je doska?“

Potešilo ho, že som konečne vybral spomedzi zubov steblo trávy a rozhodol sa použiť ústa aj na rozprávanie. Vyzul sa a sadol si na hranu plytkej priekopy. Urobil som to isté. Nohy nám viseli len pár centimetrov nad hladinou stojatej dažďovej vody, ktorá tu musela kvasiť snád mesiac, pretože presne toľko už nepršalo.

„Prečo? Nechceli, aby ľudia, ktorí sa rozhodnú odísť, počítali s návratom z druhej strany. Všetci sme mali zostať tu.“

„A nikto to neskúsil?“

„Nie.“

„Prečo?“

„Báli sa, že keď dôjdu na okraj, už sa naozaj nebudú môcť vrátiť.“

Vstal a bosý – s topánkami v rukách vyrazil krížom cez pole. Počkal, kým sa obujem. Zo zeme vyrástla ďatelina – celkom malú, maličkú sme ju nevedomky zašliapavali naspäť.

„A čo vlastne všetci robili?“

„Každý robil to, čo vedel.“

„Čo si robil ty?“

„Maľoval som.“

„A nie sú obrazy tiež ploché?“

Prešli sme cez akúsi poľnú cestičku a spoza horizontu sa naraz vynorili prvé domy.

„Vidíš – ešte pred chvíľou to bol len komín a teraz už je to dom. To ti nestačí?“

Krok.

„Keby sme takto kráčali, keby sme nikdy nezastavili – bol by stále deň?“

Krok.

„Nie. Nikdy nevieš, ako rýchlo máš kráčať. Buď by si vbehol priamo do noci, alebo by ťa prekvapila od chrbta.“

Krok.

„Noc musí prísť – hoci by to malo byť aj uprostred dňa.“

Stále ma mal na očiach – nikdy mi nedovolil zaostať o viac než o dva kroky, aby som si náhodou nezmyslel utiecť.

„Vieš?“

Opäť som len mykol ramenami a odtrhol si nové steblo trávy vhodné na vloženie medzi zuby.

„Všetkých nás dohnala noc – už ani neviem, z ktorej strany. Ja som tu napríklad vôbec nemusel byť. Aj železo vtedy lietalo... Takto.“

Prstom naznačil trajektóriu strely tesne popri svojom uchu.

„Železo nelieta.“

„Olovo.“

„Ani olovo.“

„Nemusel som tu byť. Ani ty... Nemuseli sme.“

„Čo by bolo, keby sme neboli?“

„Nebol by tento rozhovor.“

„Prečo už nemaľuješ?“

„Nemám čo. A sám si povedal, že je to ploché.“

„Ale nie, keď plátno zroluješ.“

Vošli sme medzi domy, do dediny. Ani teraz sa nebul. Na križovatke sme počkali, kým prejdú tri rovnaké kamióny, potom už zacinkali kľúče, vošli do zámky, my do domu.

„Vždy sa vrátiš na to isté miesto, v ten istý čas.“

To už ma ale zaujalo niečo celkom iné – chcel som nakresliť obrázok. Očami som hľadal farbičky, keď ma naraz odzadu chytil za rameno.

„Choď sa umyť a spať. Je neskoro.“

Tak sme skončili. Ukryl som sa pod perinou a zasvietil slabučkú baterku. Chcel som svetlo. Ešte kúsok dňa. Kým som zaspal, rozmýšľal som, prečo otcovi neverím. Ak by bola Zem guľatá, tak ráno nikam nejdem. Večer by som bol zase naspäť. Ale ak by bola doska... Ak je rovnou plochou... Videl by som oceán prelievajúci sa do vesmíru ako obrovský vodopád.

Radka Berešiková

* * *

V bosej tráve

Pribúdajú
Obuté sny

Kráčaj
Rýchlejšie

Uteč

pred nimi
za tebou

s tými
inými

čas je večne
lačný vlk

zastav ho
predbehni

nalačno
naboso

v budúcich
črepinách
zrkadiel

porež sa
zadieraj
aj láskaj sa

najprv
maj sa na
pozore

pred sebou

Martin Droppa

* * *

môj hrob je rozvrátený
zarastený ako stavec
s tvrdými striebornými drôtni
na sluchách
na jedno oko nevidí
v druhom
posledná chladnúca slza
odráža hrubú sivú deku
zloženú na piesku
pri studenom ohnisku
plnom popola a vône
pečených rýb
chytaných do rúk

opasok
zakvačený za prsty
chodník
zhrnutý z cesty
na kraj snehu
dych
nenachádzajúci žiadne pľúca
krv bez srdca
kostra márnosti
bez svalstva
nervy
pomaly schnúcich lopúchov
mramor beznádejnosti
kamenný pád náhrobku

hrob, hrob môj
kedy sa otvoríš
prepadneš
zarastieš zľahnutými trávami
zasypaný hlušinou času

prieľadným ihličím
z horiacej borovice detstva?

hrob rozvrátený
pomôž mi
pohl' ma
rozpusti moje telo šľavami tráv
odovzdaj vetru vyschnutý sneh
moju kožu
rozmrvenú prstami času
pošli miazgami stromov
tam hore
hore, vyššie
k slnku
medzi oblaky
zarámované čerňou vrán
blankytom smútku
belobou bolesti...

9. - 12. III. MMX

Ivan Repček

Na prahu ranveja

zraňovaní
za nočných búrok
vyslanci budúcich svetov
stvorení z rodu motýľov a vážok
(my – blanokrídli)

varujúci
so šumom blanokrídlych
tak ľahko zraniteľných
v ostrej tráve
(v ohraničenom území)

prišpendlení
s blanokrídlym hmyzom
prišpendleným
v zaprášených zbierkach
(nehybne)

pripravení
v majestáte
so stratenou krásou
schopní kedykoľvek vzlietnuť
(čakajúci)

Jesenná búrka

na pravé poludnie
v jesennom vetre
sa ešte neopadané lístie z celej sily drží konárov

mocne
ako ozvena ktorá sa zniesla za obzor
a tam na krížnych cestách vyvoláva naše mená

v oblakoch
sa tma so svetlom prekrižujú
a bez ohľadu na ozvenu prekričia všetky hlasy naokolo

Príbeh pre dva páry dlaní

pred polnocou
zviašaš v dlani
hrst' natrhaných malín
krvavý pramienok steká po zápästí
najsладší ...

práve v tejto chvíli
z neho
kvapká kvapka ...

zmenená
na drahokam vybrúsený do tisíc hrán
ostrých
a režúcich
ako kryštálická podoba slzy
ktorou ...
si rozrývame dlane

a neskôr
smädnému slnku ktoré pije z rannej rosy
my bosí ...

uviaznutí
v bodľačí
kradneme lúče
skrúcame z nich svadobné prstienky
a navliekame na cudzie prsty ...

lebo na vlastné nevládzeme

recenzia

Letenka, letenky...

Azda každému, komu sa dostane do ruky štíhla knižôčka básnika Ivana Repčeka, a (v tomto prípade) fotografa Martina Droppu **Stopy v krajine** (vydala Liptovská knižnica G. F. Belopotockého, Liptovský Mikuláš 2010, 1. vydanie), nemôže nezísť na um priam fyzická podobnosť s letenkou, ktorou nás vybaví každá trošku slušná aviatická spoločnosť – povedzme – na „flyight 2010“.

Kým sa však pozbavíme úvodnej trémy z nadchádzajúceho letu, strasieme sa z hučania motorov a cvrotania ranveja, už aj zostanú v pamäti záseky ľudskej krajiny kdesi hlboko pod nami a v nás. Ak teda niečím Repčekova a Droppova „letenka“ má byť, potom nech je to „taký obyčajný príchod do ticha“. Akékoľvek grobianske vyrevúvanie, dôvodí autori celou knižkou (a koľkože ho po našich dňoch i nociach je, len si tak vyjsť a každý deň stretnúť človeka...s Kostrom) tu nie je namieste, navyše - tu akosi dôraznejšie a nebadane hovoria autori spoločným hlasom, h(H)alasom i dvojhlasom. Minuciózne etudy znamenajú iba toľko, že „ten príbeh sa možno nestal/rozplynul sa...“ a v osudovom okamihu pred rozplynutím ho zachytil verš a svetelná hra dopradená až na fotografiu. V tom najmä je táto literárna miniatúra cenná. Ako letenka symbolizujúca celý a dokonaný let. A potom: čo znamenajú letenky? To sú zálohy na budúce vzlety a iste aj pády. Poistenia tu niet. Sú len sirôtky-karamboly. Toto – knižôčka - je našťastie ten prípad, ktorý sa končí bez zranení – „na druhom konci/stanica“. Záchytný bod – spoločný bod: poézia. Zistená ako neverejná kóta a predsa neznásilnená, ako zvyknú konať víťazi, nazdávajúci sa, že za každé víťazstvo je odmenou znásilnenie. Nie je - až odmenou dohľadanej a vypýtanej pravdy je víťazstvo. Kto myslí, cíti a aj koná naopak,

potrebuje si nanovo prečítať letenku. Bár s aj tú repčekovsko-droppovskú. Stojí totiž za to letieť. Ešte vždy rád lietam, hoci sa preľaknuto bojím, že v hučiacom dave prepočujem tiché odmeňujúce volanie slečnej poézie vo všetkých jej plesových i obyčajných šatách. Lenže kto rozpozná, ktoré sú ktoré...iba ak s letenkou.

k.i. a d.
máj(sa) A.D. 2010

ĎAKUJEME ZA FINANČNÚ PODPORU:

Krjela. Časopis Literárneho klubu pri Liptovskej knižnici Gašpara Fejérpataky-Belopotockého (ŽSK) v Liptovskom Mikuláši. Číslo 34. Autori tohto čísla: Naďa Kubányová, Jakub Ursiny, Ján Púček, Radka Berešíková, Martin Droppa, Ivan Repček, Karel Ilja Dvořák. Zostavila: Anna Ondrejková. Grafická úprava: Ján Púček. Vydala Liptovská knižnica Gašpara Fejérpataky-Belopotockého (Žilinský samosprávny kraj) v Liptovskom Mikuláši. Jún 2010.

resterajuklaminenvartuvlerionovaklpikldolep
mer**KRJEĽA**Amenrtiskfujlipampostojimfjmve.
kfkpespsafukhogaseikologkperm34janterinme.
peqw**ČASOPIS**koyanpowanayamenhiklopasa
ld**KLUBU**gp krnff,fnrfov**MLADÝCH**gjfo
htzozigjktgnnfg**AUTOROV**najmenemevypop
jgjkffgfgf**PRI**pe**LIPTOVSKEJ**lskeujd
KNIŽNICIfhfsposqnreufvbyxmdfj oeoopak
lffpoeilopsmerpondenekizejoprayspektmvjfofov
GAŠPARAkglekncb**FEJÉRPATAKY-**
mvnfeir**BELOPOTOCKÉHO**fmrfkriroqw
ffmfnbbfbrurrffu**(ŽSK)**nonoktotorobi desjfp
jgkeprpfgklrkrjkfgndncvvysueiotrururofjkfg
hjdkfjkf**V**gk rpešekdn**LIPTOVSKOM**mrn
mertiklopas**MIKULÁŠI**lerpdfofnhcfvnfjkf
perjffvvnfbfgglsmmqwoerirtfnn cdbndkdkdop